

	I	EØS-ORGANER	
	1.	EØS-komiteen	
	II	EFTA-ORGANER	
	1.	EFTA-statenes faste komité	
	2.	EFTAs overvåkningsorgan	
2011/EØS/66/01		Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 34/10/COL av 3. februar 2010 om 79. endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ved innlemming av et nytt kapittel om anvendelse av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndnett	1
	3.	EFTA-domstolen	
	III	EF-ORGANER	
	1.	Kommisjonen	
2011/EØS/66/02		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6381 – Google/Motorola Mobility)	17
2011/EØS/66/03		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6402 – REWE/SAG/JV) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	18
2011/EØS/66/04		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6421 – Daimler/Europcar/car2go Europe JV) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	19
2011/EØS/66/05		Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6319 – Triton/Europart)	20
2011/EØS/66/06		Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6323 – Tech Data Europe/MuM VAD Business)	20
2011/EØS/66/07		Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6331 – KKR/Silver Lake/Go Daddy Group)	21
2011/EØS/66/08		Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6348 – Arla Foods/Allgäuland)	21
2011/EØS/66/09		Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6361 – ZF/Hansen)	22

2011/EØS/66/10	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6378 – C1000/SDB Supermarket)	22
2011/EØS/66/11	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6383 – Cargill/KoroFrance)	23
2011/EØS/66/12	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6388 – Ecolab/Nalco Holding Company)	23
2011/EØS/66/13	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6394 – Gilde/Eismann)	24
2011/EØS/66/14	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6395 – Etex/Lafarge Gypsum Assets)	24
2011/EØS/66/15	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6404 – Hochtief Solutions/Ventizz/JV)	25
2011/EØS/66/16	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6420 – Dong Energy/Shell Gas Direct)	25
2011/EØS/66/17	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6423 – Carlyle/H&F/Pharmaceutical Product Development)	26

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

VEDTAK I EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN
nr. 34/10/COL

2011/EØS/66/01

av 3. februar 2010

om 79. endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ved innlemming av et nytt kapittel om anvendelse av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndnett

EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN⁽¹⁾ HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde⁽²⁾, særlig artikkel 61-63 og protokoll 26,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol⁽³⁾, særlig artikkel 24 og artikkel 5 nr. 2 bokstav b), og

ut fra følgende betraktninger:

I henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 24 skal Overvåkningsorganet håndheve EØS-avtalens bestemmelser om statsstøtte.

I henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 5 nr. 2 bokstav b) skal Overvåkningsorganet utferdige meldinger eller retningslinjer om spørsmål som EØS-avtalen omhandler, dersom EØS-avtalen eller overvåknings- og domstolsavtalen uttrykkelig bestemmer det eller Overvåkningsorganet anser det nødvendig.

Saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ble vedtatt av Overvåkningsorganet 19. januar 1994⁽⁴⁾.

Europakommisjonen (heretter kalt Kommisjonen) offentliggjorde 30. september 2009 en melding fra Kommisjonen – Fellesskapsretningslinjer for anvendelse av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndnett⁽⁵⁾.

Kommisjonens melding er også relevant for Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

Ensartet anvendelse av EØS-avtalens statsstøtteregler skal sikres i hele Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

I henhold til avsnitt II under overskriften ”GENERELT” på slutten av vedlegg XV til EØS-avtalen skal Overvåkningsorganet, etter samråd med Kommisjonen, vedta tilsvarende rettsakter som dem Kommisjonen vedtar.

Overvåkningsorganet har holdt samråd med Kommisjonen, og med EFTA-statene ved brev om saken av 22. januar 2010 (dokument nr. 543740, 543741 og 543742).

⁽¹⁾ Heretter kalt Overvåkningsorganet.

⁽²⁾ Heretter kalt EØS-avtalen.

⁽³⁾ Heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalen.

⁽⁴⁾ Retningslinjer for anvendelse og fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62 og protokoll 3 artikkel 1 i overvåknings- og domstolsavtalen, vedtatt og utferdiget av Overvåkningsorganet 19. januar 1994, offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* (heretter kalt EUT) L 231 av 3.9.1994, s. 1, og EØS-tillegget nr. 32 av 3.9.1994, s. 1, som endret. Heretter kalt retningslinjene for statsstøtte. Den ajourførte utgaven av retningslinjene for statsstøtte er offentliggjort på Overvåkningsorganets nettside: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines>.

⁽⁵⁾ EUT C 235 av 30.9.2009, s. 7.

GJORT DETTE VEDTAK:

Artikkel 1

Retningslinjene for statsstøtte skal endres ved innlemming av et nytt kapittel om anvendelse av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett. Det nye kapittelet finnes i vedlegget til dette vedtak.

Artikkel 2

Dette vedtak har gyldighet i engelsk språkversjon.

Utferdiget i Brussel, 3. februar 2010

For EFTAs overvåkningsorgan,

Per Sanderud

President

Kurt Jäger

Medlem av kollegiet

VEDLEGG

Anvendelse av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndnett⁽¹⁾

1. Innledning

- 1) Tilgang til bredbånd er en viktig faktor når det gjelder utvikling, innføring og anvendelse av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (heretter kalt IKT) i økonomien og samfunnet. Bredbånd har strategisk betydning fordi det kan påskynde teknologiens bidrag til vekst og nyskaping i alle økonomiske sektorer og til sosial og territorial utjevning. I tråd med Lisboa-strategien og senere meldinger⁽²⁾ fra Kommisjonen vil også Overvåkningsorganet bidra til at alle borgere i Europa får bred tilgang til bredbåndstjenester.
- 2) Det minnes om at Kommisjonen i sin *Handlingsplan for statsstøtte – Mindre, men mer målrettet statsstøtte: et veikart for statsstøttereformen 2005–2009*⁽³⁾ uttrykte at statsstøttetiltak under visse forhold kan være effektive verktøy for å nå mål av felles interesse. Statsstøtte kan korrigere markedssvikt og dermed bidra til at markedene fungerer effektivt og konkurranseevnen økes. I markeder som gir effektive resultater som imidlertid fra et utjevningpolitisk synspunkt anses som utilfredsstillende, kan statsstøtte brukes for å oppnå et mer ønskelig og rettferdig markedsresultat. En velrettet statlig inngripen på bredbåndsområdet kan særlig bidra til å redusere den ”digitale kløften”⁽⁴⁾ mellom områder eller regioner i et land der økonomisk overkommelige og konkurransedyktige bredbåndstjenester tilbys, og områder eller regioner der slike tjenester ikke tilbys.
- 3) Det må samtidig sikres at statsstøtte ikke fortrenger markedsinitiativer i bredbåndssektoren. Dersom statsstøtte til bredbånd anvendes på områder der markedsdeltakere vanligvis ville velge å investere eller allerede har investert, kan det påvirke investeringer som allerede er gjort av bredbåndoperatører på markedsvilkår, og i betydelig grad undergrave markedsdeltakernes insitament til å investere i bredbånd i det hele tatt. I slike tilfeller kan statsstøtte til bredbånd motvirke de mål som søkes nådd. Hovedformålet med kontrollen av statsstøtte på bredbåndsområdet er å sikre at statsstøttetiltak fører til større bredbånddekning og -utbredelse, eller at dette oppnås raskere, enn hva tilfellet ville vært uten støtten, og å sikre at støtten positive virkninger oppveier de negative virkningene i form av konkurransevridning.
- 4) Det bør påpekes at rammereglene for elektronisk kommunikasjon også omfatter spørsmål om bredbåndstilgang⁽⁵⁾. Grossistmarkedene for bredbånd er derfor omfattet av forhåndsregulering i alle EFTA-statene⁽⁶⁾. I denne forbindelse er det tatt en rekke initiativer for å takle de nye utfordringene som NGA-nett⁽⁷⁾ skaper på regelverksområdet, særlig spørsmål som gjelder tilgang⁽⁸⁾.
- 5) Idette kapittel beskrives Overvåkningsorganets politikk for anvendelse av EØS-avtalens statsstøtteregler på tiltak som støtter utbygging av tradisjonelle bredbåndnett, som bygger på eksisterende beslutningstakingspraksis ved Kommisjonen (avsnitt 2), og dessuten behandles en rekke spørsmål knyttet til vurderingen av tiltak rettet mot å oppmuntre og støtte en rask utbygging av NGA-nett (avsnitt 3).
- 6) Overvåkningsorganet vil anvende retningslinjene i dette kapittel ved vurderingen av statsstøtte til bredbånd, og derved gi økt rettsikkerhet og åpenhet i sin beslutningstaking.

⁽¹⁾ Dette kapittelet tilsvarer *Melding fra Kommisjonen – Fellesskapsretningslinjer for anvendelse av statsstøttereglene i forbindelse med bredbåndnett*, EUT C 235 av 30.9.2009, s. 7.

⁽²⁾ Se for eksempel *i2010 – Et europeisk informasjonssamfunn for vekst og sysselsetting*, COM(2005) 229 endelig, 1. juni 2005, *eEurope 2005: Et informasjonssamfunn for alle*, COM(2002) 263 endelig, *En bro over bredbåndskløften*, COM(2006) 129.

⁽³⁾ COM(2005) 107 endelig.

⁽⁴⁾ I løpet av det siste tiåret har informasjons- og kommunikasjonsteknologi blitt mer tilgjengelig og økonomisk overkommelig for allmennheten. Begrepet ”digital kløft” brukes vanligvis for å beskrive kløften mellom de personer og samfunn som har tilgang til informasjonsteknologi, og de som ikke har det. Det er flere grunner til at den ”digitale kløften” finnes, men den viktigste er mangelen på egnet bredbåndinfrastruktur. På regionalt plan er graden av urbanisering en viktig faktor når det gjelder tilgang til og bruk av IKT. Tilgangen til internett er fortsatt mye dårligere i tynt befolkede områder i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

⁽⁵⁾ Se rettsakten nevnt i punkt 5cl i vedlegg XI til EØS-avtalen (*europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF av 7. mars 2002 om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (rammedirektivet)* (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 33)), rettsakten nevnt i punkt 5ck i vedlegg XI til EØS-avtalen (*europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/20/EF av 7. mars 2002 om tillatelse for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (tillatelsesdirektivet)* (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 21)) og rettsakten nevnt i punkt 5cj i vedlegg XI til EØS-avtalen (*europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF av 7. mars 2002 om tilgang til og samtrafikk mellom elektroniske kommunikasjonsnett og tilhørende ressurser (tilgangsdirektivet)* (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 7)), som tilpasset til EØS-avtalen ved avtalens protokoll 1.

⁽⁶⁾ Se det norske Post- og teletilsynets vedtak av 3. april 2009 om utpeking av tilbyder med sterk markedsstilling og pålegg om særskilte forpliktelser i grossistmarkedet for Bredbåndsaksess (marked 5); den islandske Post- og teleadministrasjonens vedtak nr. 8/2008 av 18. april 2008 utpeking av tilbyder med sterk markedsstilling og pålegg om forpliktelser i grossistmarkedet for bredbåndstilgang i Island, og Liechtensteins kommunikasjonskontors vedtak av 16. desember 2009 om sektorspesifikk regulering av grossistmarkedet for bredbåndstilgang i Liechtenstein.

⁽⁷⁾ I dette dokument menes med NGA-nett kablede tilgangsnett som helt eller delvis består av optiske elementer og som er i stand til å levere bredbåndstilgangstjenester med forbedrede egenskaper (for eksempel høyere kapasitet) sammenliknet med de tjenestene som leveres gjennom eksisterende koppernett (se også fotnote 58 nedenfor).

⁽⁸⁾ Se Kommisjonens utkast til *rekommendasjon om regulert tilgang til NGA-nett*, på http://ec.europa.eu/information_society/policy/comm/doc/library/public_consult/nga/dr_recomm_nga.pdf og Den europeiske gruppen av tilsynsmyndigheters *erklæring om utviklingen av NGA-tilgang*, ERG (08) 68, på http://www.erg.eu.int/doc/publications/erg_08_68_statement_on_nga_development_081211.pdf.

2. Overvåkningsorganets politikk for statsstøtte til bredbåndprosjekter

2.1 *Anvendelsen av statsstøttereglene*

- 7) I sine beslutninger har Kommissjonen stilt seg positiv til statlige tiltak med sikte på bredbåndsutbygging i landdistrikter og områder med dårlig dekning, mens den har vært mer kritisk innstilt til støttetiltak i områder der det allerede finnes en bredbåndinfrastruktur og konkurranse. I de tilfeller der statlig inngripen for å støtte bredbåndsutbygging oppfyller vilkårene for statsstøtte i henhold til artikkel 107 nr. 1 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte (heretter kalt TEUV), som tilsvarer EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, har Kommissjonen hittil vurdert forenligheten i henhold til artikkel 107 nr. 3 i TEUV, som tilsvarer EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3. Kommissjonens statsstøttepolitikk når det gjelder statlige tiltak for å støtte utbygging av bredbåndnett, er oppsummert i avsnitt 2.2 og 2.3 nedenfor.

2.2 *EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1: Statsstøtte foreligger*

- 8) I henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 skal "støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene". Av dette følger at et tiltak kan anses som statsstøtte bare dersom følgende kumulative vilkår er oppfylt:
- tiltaket må være støttet av statsmidler,
  - det må gi foretak en økonomisk fordel,
  - fordelene må være selektive og vri eller true med å vri konkurransen,
  - tiltaket må påvirke samhandelen i EØS.
- 9) Offentlig støtte til bredbåndprosjekter innebærer ofte at det forekommer statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1⁽⁹⁾.
- 10) For det første omfatter tiltakene som regel statsmidler (for eksempel når staten støtter bredbåndprosjekter gjennom subsidier, skattelettelser eller andre typer gunstige finansieringsvilkår)⁽¹⁰⁾.
- 11) For det andre, når det gjelder støtte til økonomisk virksomhet, er statlige tiltak som støtter bredbåndsutbyggingsprosjekter, som regel rettet mot utøvelsen av en økonomisk virksomhet (som bygging, drift og sikring av tilgang til bredbåndinfrastruktur, herunder stamnett og bakkeutstyr, f.eks. fast, jordbasert trådløst eller satellittbasert utstyr eller en kombinasjon av disse). I særlige tilfeller der det finansierte nettet ikke brukes for kommersielle formål (f.eks. dersom nettet gir bredbåndstilgang bare til ikke-kommersielle nettsider, tjenester og opplysninger)⁽¹¹⁾, vil imidlertid statlig inngripen ikke innebære at foretak får en økonomisk fordel, og vil derfor ikke utgjøre statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.
- 12) For det tredje, når det gjelder tildeling av en fordel, gis støtten vanligvis direkte til nettinvestorene⁽¹²⁾, som i de fleste tilfeller velges gjennom en offentlig anbudskonkurranse⁽¹³⁾. Selv om anvendelsen av anbudskonkurranse sikrer at en eventuell støtte begrenses til det minstebeløp som er nødvendig for det enkelte prosjekt, kan den finansielle støtten gjøre det mulig for anbudsvinneren å utøve forretningsvirksomhet på vilkår som ellers ikke ville forekommet i markedet. Indirekte støttemottakere kan omfatte tredjemannsoperatører som får grossisttilgang til infrastrukturen som bygges, og foretak som får bredbåndforbindelse på vilkår som ikke ville forekommet uten statlig inngripen⁽¹⁴⁾.
- 13) For det fjerde, når det gjelder selektivitetskriteriet, er statlige tiltak som støtter utbygging av bredbåndnett av selektiv art, ettersom de er rettet mot foretak som driver virksomhet bare i visse regioner eller i visse segmenter av det samlede markedet for elektroniske kommunikasjonstjenester. Når det gjelder konkurransevridning, har statlig inngripen en tendens til å endre eksisterende markedsforhold slik at en rekke foretak nå velger å abonnere på tjenestene som tilbys av de valgte leverandørene, i stedet for eksisterende og kanskje dyrere alternative markedsbaserte løsninger⁽¹⁵⁾. Det faktum at en bredbåndstjeneste blir tilgjengelig, enten i det hele tatt eller til en lavere pris enn det som ellers hadde vært tilfelle, fører derfor til konkurransevridning.

⁽⁹⁾ En liste over alle Kommissjonens beslutninger i henhold til reglene for statsstøtte på bredbåndsområdet finnes på http://ec.europa.eu/competition/sectors/telecommunications/broadband_decisions.pdf.

⁽¹⁰⁾ Se også avsnitt 2.2.1 om anvendelsen av prinsippet om normal markedsatferd.

⁽¹¹⁾ Se kommisjonsbeslutning av 30. mai 2007 i sak NN 24/07 – Den tsjekkiske republikk, *Prague Municipal Wireless Network*.

⁽¹²⁾ Med "investorer" menes foretak eller operatører av elektroniske kommunikasjonsnett som investerer i oppføring og utbygging av bredbåndinfrastruktur.

⁽¹³⁾ Kommissjonen har bare godkjent ett tilfelle der et tiltak ikke var omfattet av en offentlig anbudskonkurranse, men innebar en ordning med skattefradrag for å støtte utbygging av bredbånd i områder med dårlig dekning i Ungarn, se beslutning N 398/05 – Ungarn, *Development of Tax Benefit for Broadband*.

⁽¹⁴⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 570/07 – Tyskland, *Broadband in rural areas of Baden-Württemberg*; beslutning N 157/06 – Det forente kongerike, *South Yorkshire Digital Region Broadband Project*; beslutning N 262/06 – Italia, *Broadband for rural Tuscany*; beslutning N 201/06 – Hellas, *Broadband access development in underserved territories*; og beslutning N 131/05 – Det forente kongerike, *Fibre Speed Broadband Project Wales*. Private brukere nyter også godt av slike tiltak, men er likevel ikke omfattet av statsstøttereglene ettersom de verken er foretak eller markedsdeltakere i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

⁽¹⁵⁾ Se kommisjonsbeslutning N 266/08 – Tyskland, *Broadband in rural areas of Bayern*.

Statsstøtte til bredbånd kan redusere lønnsomheten og fortrenge investeringer som markedsdeltakere ellers ville foretatt i det berørte området eller deler av det.

- 14) Til slutt, i den utstrekning statlig inngripen kan påvirke tjenesteytere fra andre EØS-stater påvirker den også samhandelen ettersom markedene for elektroniske kommunikasjonstjenester (herunder grossist- og detaljistmarkedet for bredbånd) er åpne for konkurranse mellom operatører og tjenesteytere⁽¹⁶⁾.

2.2.1 Støtte foreligger ikke: anvendelse av prinsippet om normal markedsatferd

- 15) I tilfeller der staten støtter utbygging av bredbånd i form av en kapitalandel eller et kapitalinnskudd i et selskap som skal utføre prosjektet, blir det nødvendig å vurdere om investeringen innebærer statsstøtte. Det følger av likebehandlingsprinsippet at kapital som staten direkte eller indirekte stiller til rådighet for et foretak på vilkår som tilsvarer normale markedsvilkår, ikke kan anses som statsstøtte.
- 16) Når en offentlig investors kapitalandeler eller kapitalinnskudd ikke gir tilstrekkelig gode muligheter for lønnsomhet, selv ikke på lang sikt, må slik inngripen anses som støtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, og støttens forenlighet med det felles marked må vurderes utelukkende på grunnlag av kriteriet fastsatt i nevnte bestemmelse⁽¹⁷⁾.
- 17) Kommisjonen har undersøkt anvendelsen av prinsippet om normal markedsatferd på bredbåndsområdet i sin Amsterdam-beslutning⁽¹⁸⁾. Det understrekes i beslutningen at den offentlige investeringens forenlighet med markedsvilkårene må påvises på en grundig og uttømmende måte, enten på grunnlag av en betydelig deltakelse fra private investorers side eller på grunnlag av en sunn forretningsplan som viser en tilstrekkelig investeringsavkastning. Når private investorer deltar i prosjektet, er det et ufravikelig vilkår at de påtar seg den kommersielle risikoen knyttet til investeringen på samme vilkår som den offentlige investoren.

2.2.2 Støtte foreligger ikke: Godtgjøring for offentlig tjenesteyting og Altmark-kriteriene

- 18) EFTA-statene kan i noen tilfeller være av den oppfatning at levering av et bredbåndnett bør anses som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning i henhold til i EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2⁽¹⁹⁾.
- 19) Ifølge Domstolens rettspraksis kan statlige midler til levering av en tjeneste av allmenn økonomisk betydning falle utenfor virkeområdet for EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1⁽²⁰⁾, forutsatt at fire hovedvilkår (vanligvis kalt Altmark-kriteriene) er oppfylt. De fire vilkårene er: a) mottakeren av statlige midler til en tjeneste av allmenn økonomisk betydning skal formelt være pålagt å yte denne tjenesten, og forpliktelsene skal være klart definerte; b) parametrene for beregning av godtgjøring skal være fastsatt på forhånd på en objektiv og klar måte, for å unngå at mottakeren får en økonomisk fordel som begunstiger vedkommende framfor konkurrerende foretak; c) godtgjøringen kan ikke overstige det som er nødvendig for å dekke alle eller deler av kostnadene som påløper for å yte tjenesten av allmenn økonomisk betydning, idet det tas hensyn til de relevante inntekter og et rimelig utbytte for å utføre disse forpliktelsene; og d) i tilfeller der mottakeren ikke er valgt gjennom en offentlig framgangsmåte for tildeling av kontrakter, skal størrelsen på godtgjøringen som gis, fastsettes på grunnlag av en analyse av de kostnader som et veldrevet gjennomsnittsforetak ville pådratt seg for å utføre disse forpliktelsene, idet det tas hensyn til de relevante inntekter og et rimelig utbytte.
- 20) I to beslutninger⁽²¹⁾ om tiltak truffet av regionale myndigheter for å gi en (subsidiert) offentlig tjenestekonsesjon⁽²²⁾ til private operatører for utbygging av grunnleggende bredbåndnett i regioner med dårlig dekning, konkluderte Kommisjonen med at de meldte støtteordningene var i tråd med de fire

⁽¹⁶⁾ Se kommisjonsbeslutning N 237/08 – Tyskland, *Broadband support in Niedersachsen*.

⁽¹⁷⁾ Sak C-303/88 *Italia mot Kommisjonen*, [1991] saml. I-1433 nr. 20–22.

⁽¹⁸⁾ Kommisjonsbeslutning av 11. desember 2007 i sak C 53/2006 *Citynet Amsterdam – investment by the city of Amsterdam in a fibre-to-the-home (FTTH) network*, EUT L 247 av 16.9.2008, s. 27. Saken gjaldt oppføring av et FTH-bredbåndnett ("Fiber til hjem") som kopler sammen 37 000 husholdninger i Amsterdam, som allerede hadde tilgang til flere konkurrerende bredbåndnett. Amsterdam kommune hadde besluttet å investere i nettets passive sjikt sammen med to private investorer og fem boligselskaper. Den passive infrastrukturen var eid og forvaltet av en egen enhet som Amsterdam kommune hadde en tredel av aksjene i, to andre private investorer (ING Real Estate og Reggefiber) eide en tredel og boligselskaper eide den siste tredelen.

⁽¹⁹⁾ Ifølge rettspraksis må foretak som yter tjenester av allmenn økonomisk betydning, være pålagt oppgaven gjennom en rettsakt fra en offentlig myndighet. I denne forbindelse kan en tjeneste av allmenn økonomisk betydning overlates til en operatør gjennom tildeling av en offentlig tjenestekonsesjon; se forente saker T-204/97 og T-270/97, *EPAC mot Kommisjonen*, [2000] saml. II-2267 nr. 126, og sak T-17/02 *Fred Olsen mot Kommisjonen*, [2005] saml. II-2031 nr. 186 og 188–189.

⁽²⁰⁾ Se C-280/00, *Altmark Trans GmbH and Regierungspräsidium Magdeburg mot Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, [2003] saml. I-7747. Heretter kalt Altmark-dommen.

⁽²¹⁾ Se kommisjonsbeslutning N 381/04 – Frankrike, *Projet de réseau de télécommunications haut débit des Pyrénées-Atlantiques*, og kommisjonsbeslutning N 382/04 – Frankrike, *Mise en place d'une infrastructure haut débit sur le territoire de la région Limousin (DORSAL)*.

⁽²²⁾ Selv om det i dette kapittel vises til en konsesjon for en offentlig tjeneste, kan formen på kontrakten som velges for å tildele oppgaven å yte en offentlig tjeneste eller tjeneste av allmenn økonomisk betydning, variere fra en EFTA-stat til en annen. Kontrakten skal som et minstekrav angi de pålagte forpliktelsesens art, omfang og varighet, det berørte foretaks identitet samt de kostnader som skal dekkes av det berørte foretak.

kriteriene fastsatt i Altmark-beslutningen, og derfor ikke kom inn under artikkel 107 nr. 1 i TEUV⁽²³⁾. I begge tilfeller ble anbudsvinneren valgt på grunnlag av det laveste støttebeløpet som ble krevd, og det tildelte godtgjøringsbeløpet ble fastsatt på grunnlag av forhåndsfastsatte og klare kriterier. Kommisjonen fant dessuten ingen bevis eller risiko for overkompensering.

- 21) Omvendt har Kommisjonen fastslått at begrepet tjeneste av allmenn økonomisk betydning, og dermed anvendelse av rettspraksis fra Altmark-saken, ikke kan godtas dersom leverandøren verken har et klart mandat eller en forpliktelse til å levere bredbåndstilgang til alle innbyggere og foretak i områder med dårlig dekning, men i stedet er mer rettet mot å gi foretak tilgang⁽²⁴⁾.
- 22) I henhold til rettspraksis har EFTA-statene stor frihet når det gjelder å definere hva de anser som tjenester av allmenn økonomisk betydning, men Overvåkningsorganet kan sette spørsmålstegn ved en EFTA-stats definisjon av slike tjenester eller oppgaver dersom det foreligger en åpenbar feil⁽²⁵⁾. Det er med andre ord slik at EFTA-statene har myndighet og skjønnsfrihet til å bestemme arten og omfanget av en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, men denne myndigheten er ikke ubegrenset og kan ikke utøves vilkårlig⁽²⁶⁾. For at en virksomhet skal anses som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, bør den ha særskilte egenskaper som skiller den fra alminnelig økonomisk virksomhet⁽²⁷⁾. I denne forbindelse vil Overvåkningsorganet være av den oppfatning at på områder der private investorer allerede har investert i en bredbåndsinfrastruktur (eller er i ferd med ytterligere å utvide sin nettinfrastruktur) og allerede yter konkurransedyktige bredbåndstjenester med en tilstrekkelig bredbånddekning, bør utbyggingen av en parallell konkurransedyktig og offentlig finansiert bredbåndsinfrastruktur ikke anses som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning i henhold til EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2⁽²⁸⁾. Dersom det kan påvises at private investorer i nær framtid ikke vil kunne tilby⁽²⁹⁾ tilstrekkelig bredbånddekning til alle innbyggere eller brukere, slik at en betydelig del av befolkningen ikke får nettilgang, kan en godtgjøring for offentlig tjenesteyting gis til et foretak som er tillagt oppgaven å utføre tjenester av allmenn økonomisk betydning, forutsatt at vilkårene i nr. 23–27 er oppfylt. Det bør understrekes at betraktningene i nevnte numre er basert på bredbåndssektorens særtrekk og gjenspeiler den erfaring Kommisjonen hittil har oppnådd på dette området. Vilårene i nevnte numre er derfor ikke uttømmende, men de er likevel betegnende for Overvåkningsorganets tilnærming når den i den enkelte sak vurderer om de berørte virksomhetene kan defineres som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, og om den offentlige finansieringen som er gitt i denne forbindelse, er forenlig med EØS-avtalens statsstøtteregler.
- 23) Når det gjelder definisjonen av omfanget av oppgaven å utføre tjenester av allmenn økonomisk betydning, skal EFTA-statene for å sikre bred utbygging av bredbåndsinfrastruktur redegjøre for grunnene til at de anser at den berørte tjenesten på grunn av dens særlige art bør klassifiseres som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning og holdes atskilt fra annen økonomisk virksomhet⁽³⁰⁾. De bør videre sikre at oppgaven å utføre tjenester av allmenn økonomisk betydning oppfyller visse minstekriterier som er felles for alle slike oppgaver, og påvise at kriteriene er oppfylt i hvert enkelt tilfelle.
- 24) Kriteriene omfatter som et minstekrav a) at det skal foreligge en rettsakt fra den offentlige myndighet som tillegger de berørte operatørene oppgaven å utføre en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, og b) at denne oppgaven skal være allmenn og obligatorisk. Ved vurderingen av om definisjonen av en tjeneste av allmenn økonomisk betydning i forbindelse med bredbåndsutbygging ikke fører til en åpenbar vurderingsfeil, bør EFTA-statene sikre at bredbåndsinfrastrukturen som skal utbygges, gir tilkoblingsmulighet for alle

⁽²³⁾ Ettersom medlemsstatene har stor frihet når det gjelder å definere omfanget av en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, anerkjente Kommisjonen i de to ovennevnte beslutningene at i den utstrekning også alle andre nettleverandører kan levere en allmenn bredbåndsinfrastruktur og dette vil korrigere en markedssvikt og gi tilgang til bredbånd for alle brukere i de berørte regioner, hadde den berørte medlemsstat ikke gjort noen åpenbar feil ved å anse at ytingen av en slik tjeneste omfattes av begrepet tjeneste av allmenn økonomisk betydning.

⁽²⁴⁾ Se kommisjonsbeslutning N 284/05 – Irland, *Regional Broadband Programme: Metropolitan Area Networks ("MANs")*, phases II and III, nr. 23 og 37–40. I denne saken anså Kommisjonen at støtten som ble gitt til utbygging og drift av Metropolitan Area Networks (MAN) i en rekke byer i Irland, ikke var en godtgjøring for en tjeneste av allmenn økonomisk betydning ettersom det meldte tiltaket mer liknet et privat-offentlig partnerskap enn pålegging og utføring av en tjeneste av allmenn økonomisk betydning. Se også beslutning N 890/06 – Frankrike, *Aide du Sicoval pour un réseau de très haut débit*. I denne saken påpekte Kommisjonen at det meldte tiltaket gjaldt støtte til levering av bredbåndstilgang bare for næringslivsparker og organisasjoner i offentlig sektor i en del av Toulouse, og at husholdningene ikke var omfattet. Prosjektet omfattet dessuten bare en del av regionen. Kommisjonen anså derfor at prosjektet ikke utgjorde en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, ettersom det meldte tiltaket ikke var rettet mot å tjene innbyggerne, men foretakssektorens interesser.

⁽²⁵⁾ Se sak T-289/03 *BUPA m.fl. mot Kommisjonen*, [2008] saml. II-741, nr. 165, og sak T-106/95 *FFSA m.fl. mot Kommisjonen*, [1997] saml. II-229, nr. 99. Se også nr. 14 i Kommisjonens *melding om tjenester av allmenn betydning i Europa* (EFT C 17 av 19.1.2001, s. 4).

⁽²⁶⁾ Se sak T-442/03 *SIC mot Kommisjonen*, [2008] saml. II-1161, nr. 195; sak T-289/03 *BUPA m.fl. mot Kommisjonen*, op.cit., nr. 166, og sak T-17/02 *Fred Olsen mot Kommisjonen*, op.cit., nr. 216. I henhold til nr. 22 i Kommisjonens *melding om tjenester av allmenn betydning i Europa* "innebærer medlemsstatenes frihet til å definere [tjenester av allmenn økonomisk betydning] at medlemsstatene først og fremst har ansvar for å definere hva de anser som [slike] tjenester (...) på grunnlag av virksomhetenes særtrekk. Denne definisjonen kan bare bli gjenstand for kontroll for å påvise åpenbare feil".

⁽²⁷⁾ Dette innebærer at det mål av allmenn betydning som søkes nådd av de offentlige myndigheter, ikke bare kan bestå av utvikling av enkelte næringsgrener eller på enkelte økonomiske områder som fastsatt i artikkel 61 nr. 3 bokstav c). Se kommisjonsbeslutning N 381/04 – Frankrike, *Projet de réseau de télécommunications haut débit des Pyrénées-Atlantiques*, nr. 53, og kommisjonsbeslutning N 382/04 – Frankrike, *Mise en place d'une infrastructure haut débit sur le territoire de la région Limousin (DORSAL)*.

⁽²⁸⁾ I denne forbindelse bør de nett som skal tas i betraktning ved vurderingen av behovet for en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, alltid ha en tilsvarende arkitektur, det vil si enten grunnleggende bredbånd- eller NGA-nett.

⁽²⁹⁾ Med begrepet "i nær framtid" menes en periode på tre år. I denne forbindelse bør private investorer planlagte investeringer kunne sikre at det i løpet av treårsperioden i det minste vil bli gjort betydelig framskritt når det gjelder dekning, og at den planlagte investeringen gjennomføres innen en rimelig frist etter dette (avhengig av det enkelte områdes og prosjekts særtrekk).

⁽³⁰⁾ Dersom slike grunner ikke foreligger, vil det ikke være mulig for Overvåkningsorganet å foreta selv en marginal gjennomgåelse på grunnlag av det første Altmark-kriteriet og EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2 med hensyn til om EFTA-staten har begått en åpenbar feil i forbindelse med sin skjønnsutøvelse, sak T-289/03 *BUPA m.fl. mot Kommisjonen*, op.cit., nr. 172.

brukere i et gitt område, både privatpersoner og bedrifter. Det at oppgaven å utføre tjenesten av allmenn økonomisk betydning er obligatorisk, innebærer at leverandøren av nettet som skal utbygges, ikke kan nekte tilgang til infrastrukturen på et skjønsmessig og/eller diskriminerende grunnlag (for eksempel hvis det ikke er lønnsomt å yte tilgangstjenester i et gitt område).

- 25) Med tanke på den konkurransen som er oppnådd siden liberaliseringen av sektoren for elektronisk kommunikasjon i EØS, og særlig den konkurransen som finnes i dag på detaljistmarkedet for bredbånd, bør et offentlig finansiert nett utbygd i forbindelse med en tjeneste av allmenn økonomisk betydning være tilgjengelig for alle interesserte operatører. Oppgaven å yte tjenester av allmenn økonomisk betydning i forbindelse med bredbåndsutbygging bør derfor godkjennes bare dersom det leveres en passiv og nøytral infrastruktur⁽³¹⁾ med åpen tilgang. Et slikt nett bør gi tilganginteresserte alle mulige former for nettilgang samt gi mulighet for effektiv konkurranse på detaljistnivå og dermed sikre sluttbrukerne konkurransedyktige og økonomisk overkommelige tjenester⁽³²⁾. Oppgaven å yte tjenester av allmenn økonomisk betydning bør derfor bare omfatte utbygging av et bredbåndnett som gir tilkoblingsmulighet for alle og relevante tilgangstjenester i grossistledet, uten at kommunikasjonstjenester i detaljistledet omfattes⁽³³⁾. Når yteren av tjenesten av allmenn økonomisk betydning også er en vertikalt integrert bredbåndoperatør, bør tilstrekkelige sikkerhetstiltak treffes for å unngå interessekonflikt, utilbørlig diskriminering og eventuelle andre skjulte indirekte fordeler⁽³⁴⁾.
- 26) Ettersom markedet for elektronisk kommunikasjon er fullt ut liberalisert, kan en tjeneste av allmenn økonomisk betydning i forbindelse med bredbåndsutbygging ikke baseres på tildeling av en enerett eller særlig rettighet til yteren av tjenesten av allmenn økonomisk betydning i henhold til EØS-avtalens artikkel 59 nr. 1.
- 27) En yter av en tjeneste av allmenn økonomisk betydning kan, når den oppfyller kravene til allmenn dekning, måtte bygge en nettinfrastruktur ikke bare i områder som er ulønnsomme, men også i lønnsomme, det vil si i områder der andre operatører allerede kan ha bygd ut sin egen nettinfrastruktur eller har planer om å gjøre det i nær framtid. Av hensyn til bredbåndssektorens særtrekk bør en eventuell godtgjøring som gis i slike tilfeller, bare dekke kostnadene for utbygging av en infrastruktur i de ulønnsomme områdene⁽³⁵⁾. Når en tjeneste av allmenn økonomisk betydning i forbindelse med utbygging av et bredbåndnett ikke er basert på utbygging av en offentlig eid infrastruktur, bør det innføres tilstrekkelige kontroll- og tilbakebetalingsordninger for å unngå at yteren av tjenesten av allmenn økonomisk betydning får en uberettiget fordel ved fortsatt å eie nettet som ble finansiert med offentlige midler, etter at konsesjonen for tjenesten av allmenn økonomisk betydning har utløpt. Godtgjøringen for yting av tjenesten av allmenn økonomisk betydning bør dessuten i prinsippet tildeles ved en åpen anbudskonkurranse uten forskjellsbehandling og med innsynsmulighet, der alle deltakende operatører på en klar måte må angi de lønnsomme og ulønnsomme områdene, anslå de forventede inntekter og anmode om den godtgjøringen som de anser strengt nødvendig, slik at enhver risiko for overkompensering unngås. En anbudskonkurranse organisert på slike vilkår bør sikre at det fjerde Altmark-kriteriet oppfylles (se nr. 19).
- 28) Dersom de fire Altmark-kriteriene ikke er oppfylt, men det allmenne kriteriet for anvendelse av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 er oppfylt, vil godtgjøring for offentlig tjenesteyting i forbindelse med utbygging av en bredbåndsinfrastruktur utgjøre statsstøtte og være omfattet av EØS-avtalens artikkel 49, 59 og 61 og protokoll 3 del I artikkel 1 i avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol (heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3). I så fall kan statsstøtte i form av godtgjøring for offentlig tjenesteyting gitt til visse foretak som er pålagt å utføre tjenester av allmenn økonomisk betydning (se nr. 23–27 ovenfor) anses som forenlig med EØS-avtalens virkemåte og fritatt fra kravet om melding fastsatt i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 dersom kravene fastsatt i rettsakten nevnt i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1h (kommisjonsvedtak 2005/842/EF av 28. november 2005 om anvendelsen av EF-traktatens artikkel 86 nr. 2 på statsstøtte i form av godtgjøring for offentlig tjenesteyting til visse foretak som er blitt tillagt oppgaven å utføre tjenester av allmenn økonomisk betydning)⁽³⁶⁾, som er tilpasset til EØS-avtalen gjennom avtalens protokoll 1, er oppfylt⁽³⁷⁾.

⁽³¹⁾ Et nett bør være teknologisk nøytralt og dermed gjøre det mulig for tilganginteresserte å anvende hvilken som helst tilgjengelig teknologi for å yte tjenester til sluttbrukere. Selv om et slikt nett kan få begrenset anvendelse i forbindelse med utbyggingen av en infrastruktur for ADSL-nett, behøver ikke dette være tilfelle i forbindelse med et nett basert på NGA-fibrer der operatører kan anvende ulike fiberteknologier for å yte tjenester til sluttbrukere (dvs. punkt-til-punkt eller G-PON).

⁽³²⁾ Et ADSL-nett bør for eksempel gi bitstrømtilgang og fullstendig tilgang til aksesslinjen, mens et nett basert på NGA-fibrer som et minstekrav bør gi tilgang til mørk fiber, bitstrøm, og dersom et FTTC-nett utbygges, til delaksessnettet.

⁽³³⁾ Denne begrensningen berettiges av at markedskrefte, så snart et bredbåndnett som gir tilkoblingsmulighet for alle er utbygd, vanligvis er tilstrekkelige for å tilby kommunikasjonstjenester til alle brukere til en konkurransedyktig pris.

⁽³⁴⁾ Slike sikkerhetstiltak kan omfatte særlig en forpliktelse til å føre atskilte regnskaper, og kan også omfatte opprettelsen av en enhet som er strukturelt og rettslig atskilt fra den vertikalt integrerte operatøren. En slik enhet bør ha ansvaret for å utføre den tildelte oppgaven å yte en tjeneste av allmenn økonomisk betydning.

⁽³⁵⁾ EFTA-statene skal med hensyn til omstendighetene i hvert enkelt tilfelle utarbeide den best egnede metoden for å sikre at den tildelte godtgjøringen bare vil dekke kostnadene for å utføre oppgaven å yte en tjeneste av allmenn økonomisk betydning i de ulønnsomme områdene. Den tildelte godtgjøringen kan for eksempel baseres på en sammenligning mellom inntekter fra kommersiell anvendelse av infrastrukturen i de lønnsomme områdene og inntekter fra kommersiell anvendelse i de ulønnsomme områdene. Eventuell overskytende fortjeneste, dvs. fortjeneste ut over gjennomsnittlig avkastning i bransjen på kapital for utbygging av en gitt bredbåndsinfrastruktur, kan anvendes for å finansiere tjenesten av allmenn økonomisk betydning i de ulønnsomme områdene, mens den resterende delen kan utgjøre den utbetalte finansielle godtgjøringen.

⁽³⁶⁾ EUT L 312 av 29.11.2005, s. 67.

⁽³⁷⁾ Se også kapitlet om statsstøtte i form av godtgjøring for offentlig tjenesteyting i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte, EUT L 109 av 26.4.2007, s. 44, og EØS-tillegget nr. 20 av 26.4.2007, s. 1, også tilgjengelig på Overvåkningsorganets nettside http://www.efasurv.int/fieldsofwork/fieldstateaid/state_aid_guidelines/partvi-stateaidintheformofpublicservicecompensation.pdf

2.3 *Vurdering av forenlighet i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3*

- 29) Når Kommisjonen har fastslått at et meldt tiltak i bredbåndssektoren utgjør støtte i henhold til artikkel 107 nr. 1 i TEUV, har vurderingen av forenlighet hittil vært basert direkte på artikkel 107 nr. 3 bokstav c) i TEUV⁽³⁸⁾.
- 30) De områder som omfattes av et bredbåndsprosjekt som mottar statsstøtte, kan også være støtteområder i henhold til artikkel 61 nr. 3 bokstav a) og c), og kapittelet om nasjonal regionstøtte for 2007–2013 i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte (heretter kalt kapittelet om nasjonal regionstøtte)⁽³⁹⁾. I så fall kan støtte til bredbånd også kunne anses som støtte til nyinvestering i henhold til kapittelet om nasjonal regionstøtte. I mange av sakene Kommisjonen hittil har undersøkt, omfattet det meldte tiltaket også andre områder som ikke var støtteberettigede, og Kommisjonens vurdering kunne derfor ikke foretas på grunnlag av retningslinjene for regionstøtte⁽⁴⁰⁾.
- 31) Når et tiltak omfattes av kapittelet om nasjonal regionstøtte og det planlegges å gi individuell ekstraordinær støtte til ett enkelt foretak eller støtte til ett virksomhetsområde, er det EFTA-statens ansvar å vise at vilkårene i kapittelet om nasjonal regionstøtte er oppfylt. Dette omfatter særlig at det berørte prosjektet bidrar til en sammenhengende regionalutviklingsstrategi og at prosjektet ikke er av en slik art eller størrelse at det fører til uakseptabel konkurransevridning.

2.3.1 *Avveiningsprøven og anvendelse av den på støtte til utbygging av bredbåndsnett*

- 32) Ved vurderingen av om et støttetiltak kan anses som forenlig med EØS-avtalens virkemåte, veier Overvåkningsorganet støttetiltakets positive virkninger med hensyn til å nå et mål av felles interesse, mot dets mulige negative virkninger som vridning av handelen og konkurransen.
- 33) Ved anvendelsen av denne avveiningsprøven vil Overvåkningsorganet vurdere følgende spørsmål:
- Er støttetiltaket rettet mot et klart definert mål av felles interesse, dvs. korrigerer den foreslåtte støtten en markedssvikt, eller har den et annet formål?⁽⁴¹⁾
  - Er støtten velegnet til å virkeliggjøre målet av felles interesse? Angi særlig
    - om statsstøtte er et egnet politisk middel, dvs. finnes det andre, mer egnede midler?
    - om det har en insitamentvirkning, dvs. endrer støtten foretakenes atferd?
    - om støttetiltaket står i forhold til målet, dvs. kunne den samme atferdsendringen oppnås med mindre støtte?
  - Er konkurransevridningen og virkningen på samhandelen begrenset, slik at den samlede avveiningen er positiv?
- 34) De enkelte trinnene i avveiningsprøven på bredbåndsområdet er nærmere beskrevet i avsnitt 2.3.2 og 2.3.3.

2.3.2 *Tiltakets formål*

- 35) Som nevnt i innledningen er bred og økonomisk overkommelig tilgang til bredbånd av stor betydning ettersom det kan framskynde disse teknologienes bidrag til vekst og nyskaping i alle økonomiske sektorer og til sosial og territorial utjevning.
- 36) Økonomien knyttet til levering av bredbånd er slik at markedet ikke alltid anser det lønnsomt å investere i bredbånd. På grunn av tetthetsfordeler er bredbåndsnett vanligvis mer lønnsomme å bygge ut der den potensielle etterspørselen er større og konsentrert, dvs. i tett befolkede områder. På grunn av de høye faste investeringskostnadene øker enhetskostnadene kraftig når befolkningstettheten blir mindre. Som følge av dette er det en tendens til at bredbåndsnett bare dekker en del av befolkningen på et lønnsomt grunnlag. Tilsvarende kan det i visse områder bare være lønnsomt for én enkelt yter, og ikke for to eller flere, å bygge ut nett.
- 37) Når markedet ikke gir tilstrekkelig bredbåndsdekning eller tilgangsvilkårene ikke er tilstrekkelige, kan statsstøtte spille en viktig rolle. Særlig kan statsstøtte i bredbåndssektoren korrigere en markedssvikt, dvs. situasjoner der individuelle markedsinvestorer ikke investerer selv om det ville vært effektivt fra et bredere økonomisk perspektiv, for eksempel på grunn av positive ringvirkninger. Alternativt kan statsstøtte til bredbånd også anses som et verktøy for å nå mål om likhet, dvs. som et middel til å forbedre tilgangen til et vesentlig kommunikasjonsmiddel, deltakelsen i samfunnet og ytringsfriheten for alle samfunnsdeltakere, og dermed forbedre den sosiale og territoriale utjevningen.

⁽³⁸⁾ Det bør påpekes at i henhold til artikkel 107 nr. 3 bokstav a) i TEUV, som tilsvarende EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav a), kan "støtte som har til formål å fremme den økonomiske utvikling i områder der levestandarden er unormalt lav, eller der det er alvorlig underbeskjeftigelse" også anses å være forenlig med EØS-avtalens virkemåte.

⁽³⁹⁾ EUT L 54 av 28.2.2008, s. 1, og EØS-tillegget nr. 11 av 28.2.2008, s. 1.

⁽⁴⁰⁾ *Retningslinjer for nasjonal regionalstøtte 2007–2013*, EUT C 54 av 4.3.2006, s. 13–45. Selv om den tildelte støtten i noen tilfeller var begrenset til "støtteberettigede områder" og også kunne vært ansett som støtte til nyinvestering i henhold til ovennevnte retningslinjer, overskred støttenivået ofte taket for regionstøtte i slike områder.

⁽⁴¹⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 508/08 – Det forente kongerike, *Provision of remote Broadband services in Northern Ireland*, kommisjonsbeslutning N 201/06 – Hellas, *Broadband access development in underserved areas*, og kommisjonsbeslutning N 118/06 – Latvia, *Development of broadband communications networks in rural areas*.

- 38) Det er fra begynnelsen nyttig å innføre et grunnleggende skille mellom de typer områder som kan omfattes, avhengig av hvor stor bredbåndstilgang som allerede finnes. Kommisjonen har konsekvent sondret mellom områder der det ikke finnes noen bredbåndsinfrastruktur eller der det ikke er sannsynlig at en slik vil bli utbygd på kort sikt (hvite områder), områder der det finnes bare én operatør av bredbåndnett (grå områder) og områder der det finnes minst to eller flere leverandører av bredbåndnett (svarte områder)⁽⁴²⁾.

2.3.2.1 Hvite områder: Fremme av territorial utjevning og mål for økonomisk utvikling

- 39) Overvåkningsorganet er av den oppfatning at støtte til utbygging av bredbåndnett i landdistrikter og hvite områder med dårlig dekning fremmer territorial, sosial og økonomisk utjevning og korrigerer markedssvikt. Det er en tendens til at lønnsomme bredbåndnett omfatter bare en del av befolkningen, slik at statsstøtte er nødvendig for å oppnå allment utbredt dekning.
- 40) Overvåkningsorganet godtar at EFTA-statene ved å gi finansiell støtte til yting av bredbåndstjenester i områder der bredbånd ikke finnes i dag, og der private investorer ikke planlegger å bygge ut en slik infrastruktur i nær framtid, søker å nå reelle mål for utjevning og økonomisk utvikling, og at deres inngripen sannsynligvis er i tråd med den felles interesse⁽⁴³⁾. Med begrepet "nær framtid" menes en periode på tre år. I denne forbindelse bør private investorers planlagte investeringer kunne sikre at det i løpet av treårsperioden i det minste vil bli gjort betydelig framskritt når det gjelder dekning, og at den planlagte investeringen gjennomføres innen en rimelig frist etter dette (avhengig av det enkelte prosjekts og områdes særtrekk). Offentlige myndigheter kan kreve at det framlegges en forretningsplan, sammen med en detaljert tidsplan for utbyggingen og bevis på at det foreligger tilstrekkelig finansiering eller annen type dokumentasjon på at de private nettoperatorens planlagte investering er troverdig og plausibel.

2.3.2.2 Svarte områder: Ikke behov for statlig inngripen

- 41) Når det i en gitt geografisk sone finnes minst to leverandører av bredbåndnett og bredbåndstjenester ytes på konkurransevilkår (infrastrukturbasert konkurranse), foreligger det ikke markedssvikt. Det er derfor svært liten mulighet for at statlig inngripen vil gi ytterligere fordeler. Tvert imot vil statsstøtte til finansiering av utbygging av et ytterligere bredbåndnett i prinsippet føre til en uakseptabel konkurransevridning og fortregning av private investorer. Dersom det ikke foreligger noen klart påvist markedssvikt, vil Overvåkningsorganet derfor se negativt på tiltak for finansiering av utbygging av en ytterligere bredbåndsinfrastruktur i en svart sone⁽⁴⁴⁾.

2.3.2.3 Grå områder: Behov for en nærmere vurdering

- 42) At det finnes en nettoperatør i et gitt område, betyr ikke nødvendigvis at det ikke foreligger markedssvikt eller utjevningsproblemer. Et monopol kan påvirke tjenestenes kvalitet eller prisen som tilbys innbyggerne. På den annen side kan støtte til utbygging av et alternativt nett i områder der det finnes bare én operatør av bredbåndnett, per definisjon forstyrre dynamikken i markedet. Statsstøtte til utbygging av bredbåndnett i grå områder krever derfor en nærmere analyse og en grundig vurdering av forenligheten.
- 43) Selv om en nettoperatør kan være tilstede i den sonen som omfattes av statlig inngripen, kan det hende at visse kategorier av brukere fortsatt ikke har tilstrekkelig dekning i den forstand at de enten ikke kan få visse bredbåndstjenester som de etterspør, eller at detaljistprisene, dersom det ikke finnes regulerte tariffier for grossisttilgang, ikke er overkommelige sammenliknet med de samme tjenestene som tilbys i andre, mer konkurranseutsatte områder eller regioner i landet⁽⁴⁵⁾. Dersom det i tillegg er bare begrensede utsikter til at tredjeparter vil bygge en alternativ infrastruktur, kan finansieringen av en alternativ infrastruktur være et egnet tiltak. Dette ville bøte på mangelen på infrastrukturkonkurranse og dermed redusere problemene som følger av at den dominerende operatøren i realiteten har en monopolstilling⁽⁴⁶⁾. Tildeling av støtte under disse omstendighetene forutsetter imidlertid at den berørte EFTA-stat oppfyller en rekke vilkår.

⁽⁴²⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 201/06 – Hellas, *Broadband access development in underserved areas*.

⁽⁴³⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 118/06 – Latvia, *Development of broadband communication networks in rural areas*.

⁽⁴⁴⁾ Se kommisjonsbeslutning av 19. juli 2006 om tiltak nr. C 35/05 (tidl. N 59/05) som Nederland planlegger å gjennomføre i forbindelse med en bredbåndsinfrastruktur i Appingedam, EUT L 86 av 27.3.2007, s. 1. Saken gjaldt utbygging av et passivt nett (dvs. kabelkanaler og fibrer) som skulle eies av kommunen, mens den aktive delen (dvs. forvaltningen og driften av nettet) gjennom offentlig anbud skulle tildeles en privat grossistoperatør som ville måtte tilby grossisttilgang til andre tjenesteytere. Kommisjonen fastslo i sin beslutning at det nederlandske bredbåndsmarkedet var et marked i rask utvikling der ytere av elektroniske kommunikasjonstjenester, herunder kabeloperatører og internettleverandører, var i gang med å innføre bredbåndstjenester med svært høy kapasitet uten noen statsstøtte. Situasjonen i Appingedam avvek ikke fra situasjonen i det øvrige bredbåndsmarkedet i Nederland. Både den dominerende fastnettoperatøren og en kabeloperatør tilbød allerede en pakke med "trippeltjenester" i Appingedam (telefoni, bredbånd og digital/analog TV), og begge operatører hadde teknisk kapasitet til ytterligere å øke båndbreddekapasiteten i sine nett.

⁽⁴⁵⁾ Som nevnt i nr. 4 minnes det om at bredbåndstilgang per i dag forhåndsreguleres i alle EFTA-stater.

⁽⁴⁶⁾ I sin beslutning N 131/05 – Det forente kongerike, *FibreSpeed Broadband Project Wales*, måtte Kommisjonen vurdere om den finansielle støtten som ble gitt av myndighetene i Wales til utbygging av et åpent, operatøruavhengig fiberoptisk nett som forbinde 14 næringslivspark, fortsatt kunne erklæres forenlig selv om de aktuelle stedene allerede ble betjent av den dominerende nettoperatøren, som tilbød prisregulerte utleielinjer. Kommisjonen fastslo at den dominerende operatørens tilbud om leie av linjer var svært dyrt, nesten uoverkommelig for SMB-er. De berørte næringslivsparkene kunne heller ikke få symmetriske ADSL-tjenester på over 2 Mbps på grunn av avstanden fra den dominerende operatørens telefonsentraler. Den dominerende operatøren stilte dessuten ikke sine kabelkanaler og mørke fibrer til rådighet for tredjeparter. Den dominerende operatørens tilstedeværelse i de berørte områdene kunne derfor ikke sikre overkommelige høyhastighetstjenester for SMB-er. Det var ingen utsikter til at tredjeparter ville bygge en alternativ infrastruktur for å tilby høyhastighetstjenester til de berørte næringslivsparkene. Se også kommisjonsbeslutning N 890/06 – Frankrike, *Aide du Sicoval pour un réseau de très haut débit* og kommisjonsbeslutning N 284/05 – Irland, *Regional Broadband Programme: Metropolitan Area Networks ("MANs"), phases II and III*.

- 44) Overvåkningsorganet kan derfor erklære at statsstøttetiltak under visse omstendigheter er forenlige, når tiltakene gjelder områder der levering av en bredbåndsinfrastruktur i realiteten fortsatt er underlagt et monopol, forutsatt at i) det ikke tilbys noen overkommelige eller egnede tjenester for å tilfredsstillende innbyggernes eller bedriftsbrukernes behov, og at ii) det ikke finnes noen mindre vridende tiltak (herunder forhåndsregulering) for å nå de samme mål. For å fastslå ovenstående vil Overvåkningsorganet særlig vurdere:
- om de allmenne markedsvilkårene ikke er tilfredsstillende, ved blant annet å undersøke det nåværende prisnivået for bredbånd, hvilke typer tjenester som tilbys sluttbrukere (privatpersoner og bedrifter), og de tilknyttede vilkårene,
  - om tredjeparter ikke tilbys en effektiv nettilgang, eller tilgangsvilkårene ikke fremmer en effektiv konkurranse, dersom det ikke foreligger en forhåndsregulering fra en nasjonal reguleringsmyndighet,
  - om allmenne adgangshindre står i veien for potensiell tilgang for andre operatører innen elektronisk kommunikasjon, og
  - om eventuelle tiltak som er truffet eller pålagt av vedkommende nasjonale regulerings- eller konkurransemyndighet med hensyn til den eksisterende nettleverandøren, ikke har kunnet løse slike problemer.

2.3.3 Tiltakets utforming og behovet for å begrense konkurransevridning

- 45) Når bredbånddekningen anses som utilstrekkelig, kan statlig inngripen være nødvendig. Et første spørsmål som må stilles, er om statsstøtte er et velegnet politisk middel for å løse problemet, eller om det finnes andre og mer hensiktsmessige midler.
- 46) I denne forbindelse fastslår Overvåkningsorganet at forhåndsregulering i mange tilfeller letter bredbåndsutbygging i byområder og mer tettbebygde områder, men at det ikke nødvendigvis er et tilstrekkelig middel for å muliggjøre levering av bredbåndstjenester, særlig i områder med dårlig dekning der investeringens lønnsomhet er lav⁽⁴⁷⁾.
- 47) Tilsvarende kan tiltak på etterspørselssiden til fordel for bredbånd (f.eks. kuponger til sluttbrukere) ikke alltid bøte på den manglende leveringen av bredbånd, selv om de kan bidra positivt til utbredelsen av bredbånd og bør oppmuntres som et alternativ eller tillegg til andre offentlige tiltak⁽⁴⁸⁾. I slike situasjoner finnes det kanskje ikke noe alternativ til offentlig finansiering for å bøte på den manglende bredbåndstilgangen.
- 48) Med hensyn til tiltakets insitamentvirkning må det undersøkes om den berørte investeringen i bredbåndnett ikke ville blitt gjort innenfor samme tidsramme uten statsstøtte.
- 49) Ved vurderingen av forholdsmessighet når det gjelder de meldte tiltakene i hvite eller grå områder, vil manglende oppfyllelse av et av følgende vilkår i bokstav a)–h) gjøre en grundig vurdering nødvendig⁽⁴⁹⁾, som mest sannsynlig vil føre til en negativ konklusjon om støttens forenlighet med EØS-avtalens virkemåte:
- Nærmere kartlegging og dekningsanalyse:* EFTA-statene bør klart identifisere hvilke geografiske områder som vil bli omfattet av det berørte støttetiltaket. Ved å parallelt foreta en analyse av konkurransevilkårene og -strukturen i det berørte området og rådføre seg med alle parter som berøres av det aktuelle tiltaket, reduseres EFTA-statenes konkurransevridning i forhold til eksisterende leverandører og de som allerede har investeringsplaner for den nære framtid, og det blir mulig for disse investorene å planlegge sin virksomhet⁽⁵⁰⁾. En nærmere kartlegging og grundig høring sikrer derfor ikke bare en høy grad av åpenhet, men er også et viktig verktøy for å avgrense hvite, grå og svarte soner⁽⁵¹⁾.
  - Offentlig anbudskonkurranse:* Tilnærmingen med offentlig anbud sikrer åpenhet for alle investorer som ønsker å gi anbud for gjennomføringen av det subsidierte prosjektet. Lik og ikke-diskriminerende behandling av alle anbudsgivere er et ufravikelig vilkår for et offentlig anbud. En offentlig anbudskonkurranse er en metode for å redusere den potensielle fordelene ved statsstøtten, samtidig som den gjør tiltaket mindre selektivt ettersom støttemottakeren ikke er kjent på forhånd⁽⁵²⁾.

⁽⁴⁷⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 473/07 – Italia, *Broadband connection for Alto Adige*, kommisjonsbeslutning N 570/07 – Tyskland, *Broadband in rural areas of Baden-Württemberg*, kommisjonsbeslutning N 131/05 – Det forente kongerike, *FibreSpeed Broadband Project Wales*, kommisjonsbeslutning N 284/05 – Irland, *Regional Broadband Programme: Metropolitan Area Networks ("MANs"), phases II and III*, kommisjonsbeslutning N 118/06 – Latvia, *Development of Broadband communication networks in rural areas*, og kommisjonsbeslutning N 157/06 – Det forente kongerike, *South Yorkshire Digital Region Broadband Project*.

⁽⁴⁸⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 222/06 – Italia, *Aid to bridge the digital divide in Sardinia*, kommisjonsbeslutning N 398/05 – Ungarn, *Development Tax Benefit for Broadband*, og kommisjonsbeslutning N 264/06 – Italia, *Broadband for rural Tuscany*.

⁽⁴⁹⁾ Vanligvis innenfor rammen av framgangsmåten fastsatt i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2.

⁽⁵⁰⁾ I tilfeller der det kan påvises at eksisterende operatører ikke har gitt offentlige myndigheter noen relevante opplysninger i forbindelse med den påkrevde kartleggingen, vil myndighetene bare kunne anvende opplysninger som er gjort tilgjengelige for dem.

⁽⁵¹⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 201/06 – Hellas, *Broadband access development in underserved areas*, kommisjonsbeslutning N 264/06 – Italia, *Broadband for rural Tuscany*, kommisjonsbeslutning N 475/07 – Irland, *National Broadband Scheme ("NBS")*, og kommisjonsbeslutning N 115/08 – Tyskland, *Broadband in rural areas of Germany*.

⁽⁵²⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 508/08 – Det forente kongerike, *Provision of Remote Broadband Services in Northern Ireland*, kommisjonsbeslutning N 475/07 – Irland, *National Broadband Scheme (NBS)*, kommisjonsbeslutning N 157/06 – Det forente kongerike, *South Yorkshire Digital region Broadband Project*.

- c) *Det mest fordelaktige anbudet økonomisk sett:* Innenfor rammen av et offentlig anbud og for å redusere støttebeløpet som skal tildeles, bør den anbudsgiveren som krever det laveste støttebeløpet for liknende eller samme kvalitetsvilkår, i prinsippet få flere prioriteringspoeng innenfor den allmenne vurderingen av anbudet⁽⁵³⁾. På denne måten kan EFTA-staten la markedet avgjøre hvor mye støtte som faktisk er nødvendig, og dermed redusere den informasjonsasymmetrien som for det meste er til fordel for private investorer.
- d) *Teknologisk nøytralitet:* I betraktning av at bredbåndstjenester kan leveres i en rekke nettinfrastrukturer basert på ledningsnett (xDSL, kabel), trådløst nett (Wi-Fi, WiMAX), satellitt- og mobilteknologi, bør EFTA-statene ikke favorisere noen bestemt teknologi- eller nettplattform med mindre de kan vise at det foreligger en objektiv begrunnelse for det⁽⁵⁴⁾. Anbudsgivere bør ha rett til å foreslå levering av de ønskede bredbåndstjenestene ved å anvende eller kombinere de teknologier de anser som best egnet.
- e) *Anvendelse av eksisterende infrastruktur:* EFTA-statene bør når det er mulig, oppmuntre anbudsgivere til å anvende en eventuell eksisterende infrastruktur for å unngå unødvendig sløsing med ressurser. For å forsøke å redusere de økonomiske virkningene for eksisterende nettoperører, bør de sistnevnte få mulighet til å bidra med sin infrastruktur til et meldt prosjekt. Samtidig bør dette vilkåret ikke medføre at eksisterende dominerende operatører favoriseres, særlig i tilfeller der tredjeparter ikke har tilgang til denne infrastrukturen eller til innsatsvarer som er nødvendige for å konkurrere med en dominerende operatør. Tilsvarende kan det i grå områder der det er påvist at avhengighet av den dominerende operatøren er en del av problemet, være nødvendig å tillate mer infrastrukturbasert konkurranse.
- f) *Grossisttilgang:* Å gi tredjeparter effektiv grossisttilgang til en subsidiert bredbåndsinfrastruktur er en nødvendig faktor i ethvert statlig tiltak som finansierer utbygging av en ny bredbåndsinfrastruktur. Særlig gjelder at grossisttilgang gir tredjepartsoperatører mulighet til å konkurrere med den valgte anbudsgiveren (når sistnevnte også deltar på detaljstnivå), og dermed økes utvalget og konkurransen i de områder som berøres av tiltaket, samtidig som det unngås at regionale tjenestemonopoler oppstår. Effektiv grossisttilgang til den subsidierte infrastrukturen bør tilbys for en periode på minst sju år. Dette vilkåret er ikke avhengig av tidligere markedsanalyser i henhold til artikkel 7 i direktiv 2002/21/EF (rammedirektivet)⁽⁵⁵⁾. Dersom den nasjonale reguleringsmyndighet anser at operatøren av den berørte infrastrukturen ved utløpet av sjuårsperioden, i henhold til de gjeldende rammereglene har en sterk markedsstilling i det berørte markedet⁽⁵⁶⁾, bør tilgangsforskriften økes tilsvarende.
- g) *Prisfastsetting på grunnlag av referansepriser:* For å sikre effektiv grossisttilgang og redusere potensiell konkurransevridning er det viktig å unngå for høye grossistpriser, eller omvendt, prisdumping eller prispress fra den valgte anbudsgiverens side. Grossistprisene for tilgang bør være basert på de gjennomsnittlige offentliggjorte (regulerte) grossistprisene som gjelder i andre tilsvarende, men mer konkurranseutsatte områder i landet eller i EØS, eller, dersom slike offentliggjorte priser ikke foreligger, på priser som allerede er fastsatt eller godkjent av den nasjonale reguleringsmyndighet for de berørte markeder og tjenester. Der det allerede finnes forhåndsregulering (dvs. i et grått område), bør grossistprisene for tilgang til en subsidiert infrastruktur ikke være lavere enn den tilgangsprisen som er fastsatt av den nasjonale reguleringsmyndighet for samme område. Prisfastsetting på grunnlag av referansepriser er et viktig sikkerhetstiltak ettersom det gjør det mulig for EFTA-statene å unngå å fastsette detaljerte priser for detaljist- eller grossisttilgang på forhånd, samtidig som det sikrer at støtten som gis, bidrar til å skape markedsvilkår som likner på dem som råder i andre konkurranseutsatte bredbåndsmarkeder. Referansepriskriteriene bør være klart angitt i anbudsdokumentene.
- h) *Tilbakebetalingsklausul for å unngå overkompensering:* For å sikre at den valgte anbudsgiveren ikke overkompenseres dersom etterspørselen etter bredbånd i det berørte området overstiger forventede nivåer, bør EFTA-statene innlemme en tilbakebetalingsklausul i kontrakten med anbudsvinneren⁽⁵⁷⁾. En slik klausul kan i etterhånd og med tilbakevirkende kraft redusere det støttebeløpet som i utgangspunktet ble ansett som nødvendig.

3. Statsstøtte til NGA-nett

3.1 Støtte til rask utbygging av NGA-nett

- 50) En rekke EØS-stater retter nå oppmerksomheten mot støtte til bredbåndnett som kan levere tjenester med svært høy hastighet og støtte et stort antall avanserte digitale konvergenstjenester. Disse NGA-nettene er hovedsakelig fiberbaserte eller avanserte oppgraderte kabelnett som er ment helt eller i stor utstrekning å skulle erstatte eksisterende kopperbaserte bredbåndnett eller nåværende kabelnett.

⁽⁵³⁾ For å avgjøre hvilket anbud som er mest fordelaktig økonomisk sett, bør den tildelende myndighet på forhånd oppgi hvilken relativ vektning den vil gi hvert av de valgte (kvalitative) kriteriene.

⁽⁵⁴⁾ Hittil har Kommisjonen bare i én sak godtatt at det er berettiget å anvende én bestemt teknologisk løsning: Se kommisjonsbeslutning N 222/06 – Italia, *Aid to bridge the digital divide in Sardinia*. I denne saken anså Kommisjonen at ut fra de særskilte omstendighetene, nærmere bestemt ”topografien i regionen, fraværet av kabelnett og behovet for å få størst mulig utbytte av støtten, synes anvendelsen av ADSL-teknologi å være den egnede teknikken for å nå prosjektets mål”, nr. 45.

⁽⁵⁵⁾ Dessuten gjelder at når EFTA-stater velger en forvaltningsmodell der den subsidierte bredbåndsinfrastrukturen tilbyr tredjeparter bare grossisttilgang, ikke detaljisttjenester, reduseres alltid den sannsynlige konkurransevridningen ytterligere ettersom en slik nettforvaltningsmodell bidrar til å unngå potensielt komplekse spørsmål om prisdumping og skjulte former for forskjellsbehandling med hensyn til tilgang.

⁽⁵⁶⁾ I denne forbindelse bør den nasjonale reguleringsmyndigheten ta i betraktning om de særskilte vilkårene som i første omgang berettiget tildeling av støtte til den berørte infrastrukturoperatøren, fortsatt eksisterer.

⁽⁵⁷⁾ Under særskilte omstendigheter som skal påvises av EFTA-staten som gir melding, kan innføring av en slik klausul for svært lave støttebeløp eller små engangsprosjekter, som bare er basert på prinsippene for offentlige innkjøp, medføre en uforholdsmessig stor byrde for de tildelende myndigheter, og Overvåkningsorganet vil derfor gjøre unntak fra dette kravet.

- 51) NGA-nett er kablede tilgangnett som helt eller delvis består av optiske elementer og kan levere bredbåndstilgangstjenester med forbedrede egenskaper (f.eks. høyere kapasitet) sammenliknet med tjenestene som leveres gjennom eksisterende koppernett⁽⁵⁸⁾.
- 52) I hovedsak gjelder at NGA-nett vil ha tilstrekkelig hastighet og kapasitet for i framtiden å levere høydefinisjonsinnhold, støtte båndbreddekrevende programmer for bestillingstjenester samt tilby virksomheter overkommelige symmetriske bredbåndforbindelser som i dag er tilgjengelige bare for store foretak. Samlet sett har NGA-nett potensial til å bidra til å forbedre alle sider ved bredbåndsteknologi og bredbåndstjenester.
- 53) Kommisjonen har allerede behandlet noen statsstøttemeldinger som omfattet støtte til utbygging av fiberbaserte nett. Disse sakene gjaldt enten oppbygging av et regionalt NGA-”kjernenett”⁽⁵⁹⁾ eller tilgang til fiberforbindelse for bare et begrenset antall bedriftsbrukere⁽⁶⁰⁾.
- 54) Som ved den såkalte første generasjons utbygging av grunnleggende bredbåndnett berettiger statlige, kommunale og regionale myndigheter sin støtte til en rask utbygging av fibernett ved å vise til en markedssvikt eller et utjevningsmål. Mens eksemplene på statlig inngripen i Kommisjonens beslutningstaking i forbindelse med utbyggingen av grunnleggende bredbåndinfrastruktur hovedsakelig har vært hentet fra landdistrikter (lav befolkningstetthet, høye kapitalkostnader) eller områder som er økonomisk underutviklede (liten evne til å betale for tjenester), ser det denne gang ut til at økonomien knyttet til NGA-nettmodellen ikke bare motvirker utbygging av NGA-nett i tynt befolkede områder, men også i visse byområder. Det største problemet i forbindelse med en rask og omfattende utbygging av NGA-nett ser ut til å være kostnader, og i mindre omfang befolkningstetthet⁽⁶¹⁾.
- 55) For offentlige myndigheter kan derfor direkte inngripen være berettiget for å sikre at områder som nettoperatører anser som ulønnsomme, fortsatt får fordel av de betydelige ringvirkningene som NGA-nett kan tilføre økonomien, og ikke blir offer for en ny digital ”NGA-kløft”. Derfor vil EFTA-statene kanskje fremme utviklingen av NGA-nett i områder der eksisterende bredbåndnettoperatører ville ventet i flere år før de investerte i slike nett, ettersom de er finansielt mindre attraktive enn visse store byområder. I visse tilfeller kan EFTA-statene bestemme seg for å investere selv eller yte finansiell støtte til private operatører for å oppnå tilgang til NGA-nett, eller oppnå tilgang tidligere enn ventet, for å sikre at sysselsetting og andre økonomiske muligheter fremmes så raskt som mulig.
- 56) Enhver offentlig inngripen som tar sikte på å støtte tilgang til NGA-nett eller raskere utbygging, må sikre at støtten er forenlig med statsstøttereglene.

3.2 *Typer av offentlig inngripen*

- 57) EFTA-statene kan velge ulike nivåer av markedsinngripen for å fremme eller påskynde utbygging av NGA-nett. I denne forbindelse gjelder betraktningene ovenfor i avsnitt 2.2.1 og 2.2.2 (anvendelse av prinsippet om normal markedsatferd, godtgjøring for offentlig tjenesteyting og Altmark-kriteriene) tilsvarende med hensyn til statlig inngripen i forbindelse med utbygging av NGA-nett. Avhengig av den valgte inngripenens av art og virkning kan ulike analytiske tilnæringsmåter være berettiget i henhold til statsstøttereglene.
- 58) I områder der det forventes at private investorer i framtiden kommer til å bygge ut NGA-nett, kan EFTA-statene beslutte å vedta en rekke tiltak for å sette fart i investeringscyklusen og dermed oppmuntre investorer til å fremskynde sine investeringsplaner. Disse tiltakene må ikke nødvendigvis innebære statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Tatt i betraktning at en stor del av kostnaden for utbygging av fibernett er anleggsarbeid (for eksempel graving, nedlegging av kabler, innendørs kabelføring osv.), kan EFTA-statene i samsvar med EØS-rammereglene for e-kommunikasjon, beslutte for eksempel å gjøre det lettere å erverve anleggsrettigheter, kreve at nettoperatører samordner sitt anleggsarbeid og/eller deler noe av sin infrastruktur⁽⁶²⁾. Tilsvarende kan EFTA-statene bestemme at alle nye anlegg (herunder nye vann-, energi-, transport- og kloakknnett) og/eller bygninger skal utstyres med en fiberforbindelse.
- 59) De offentlige myndigheter kan også beslutte å gjennomføre noe anleggsarbeid (f.eks. graving i det offentlige rom, trekking av kabler) for å muliggjøre og påskynde de berørte operatørenes utbygging av sine egne nettelementer. Slike anleggsarbeider bør imidlertid ikke være ”industri- eller sektorspesifikke”, men bør i prinsippet være åpne for alle potensielle brukere og ikke bare for operatører innenfor elektronisk

⁽⁵⁸⁾ På dette stadiet i teknologi- og markedsutviklingen ser det ut til at verken satellitt- eller mobilnetsteknologi er i stand til å levere symmetriske bredbåndstjenester med svært høy hastighet, selv om situasjonen kan endre seg i framtiden, særlig med hensyn til mobiltjenester (det neste store skrittet innenfor mobil radiokommunikasjon, ”*Long Term Evolution*” kan, dersom og når den innføres, teoretisk sett nå toppdatahastigheter på 100 Mbps nedforbindelse og 50 Mbps oppforbindelse).

⁽⁵⁹⁾ Se kommisjonsbeslutning N 157/06 – Det forente kongerike, *South Yorkshire Digital region Broadband Project* og kommisjonsbeslutning N 284/05 – Irland, *Regional Broadband Programme: Metropolitan Area Networks (“MANs”), phases II and III*.

⁽⁶⁰⁾ Bare i to saker (Appingedam og Amsterdam) er det hittil gitt statsstøtte til utbygging av neste generasjons tilgangnett, for fiberforbindelse til privatkundesegmentet i markedet.

⁽⁶¹⁾ Operatører av bredbåndnett har hevdet at utbygging av et fiberbasert nett fortsatt er en svært dyr og risikofylt investering, unntatt i områder med stor befolknings-/foretakstetthet der operatører allerede har et betydelig grunnlag av bredbåndskunder som kan gå over til høyere hastigheter. I visse tilfeller hevdes det at kostnaden for utbygging av NGA-nett og fibernett er for høye i forhold til inntekten som kan ventes, slik at enten ingen eller for få leverandører i privat sektor vil gå inn i markedet.

⁽⁶²⁾ Slike tiltak bør ikke være særskilt rettet mot operatører innenfor elektronisk kommunikasjon, men skal uten forskjell gjelde for alle operatører i alle berørte sektorer (herunder for eksempel andre tjenestepereoperatører som gass-, elektrisitets- og/eller vannverk). Tiltak som bare gjelder operatører innenfor elektronisk kommunikasjon kan utgjøre sektorstøtte og dermed være omfattet av forbudet i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

kommunikasjon (dvs. elektrisitets-, gass- og vann tjenester osv.). Forutsatt at slik offentlig inngripen har som formål å skape de nødvendige forutsetninger for at tjenesteoperatørene skal bygge ut sin egen infrastruktur uten forskjellsbehandling til fordel for en gitt sektor eller et gitt selskap (særlig ved å senke sistnevntes kapitalkostnader), omfattes de ikke av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

- 60) Liknende tiltak kan også vedtas av nasjonale reguleringsmyndigheter for å bidra til lik og ikke-diskriminerende tilgang til master eller delt bruk av kabelkanaler som eies av tjenesteoperatører eller eksisterende nettoperatører.
- 61) Som det framgår av Kommissjonens beslutningspraksis i forbindelse med grunnleggende bredbånd, tildeles statsstøtte til bredbåndnett i de fleste tilfeller av lokale eller regionale myndigheter som har som formål enten å bøte på manglende bredbåndstilgang i regionen eller å øke regionens konkurransevne ved ytterligere å forbedre den eksisterende bredbånddekningen og nettilgangen. For å nå disse to målene har offentlige myndigheter hittil enten lagt ut utbyggingen og forvaltningen av en offentlig eid bredbåndsinfrastruktur på anbud, eller finansielt støttet utbyggingen av et privateid bredbåndnett⁽⁶³⁾.
- 62) Dersom en offentlig inngripen utgjør statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, skal den meldes til Overvåkningsorganet, som vil vurdere om den er forenlig med det felles marked i tråd med prinsippene fastsatt i avsnitt 3.3 og 3.4⁽⁶⁴⁾.

3.3 Skillet mellom hvite, grå og svarte områder i forbindelse med NGA-nett

- 63) Som påpekt i nr. 38 vurderes forenligheten av statsstøtte til utvikling av tradisjonelt bredbånd med henvisning til forskjellen mellom hvite, grå og svarte områder. Overvåkningsorganet anser denne forskjellen som fortsatt relevant for vurderingen av om statsstøtte til NGA-nett er forenlig i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c), men krever en mer detaljert definisjon for å ta hensyn til særtrekkene ved NGA-nett.
- 64) I denne forbindelse bør det tas i betraktning at det på lengre sikt forventes at NGA-nett erstatter eksisterende grunnleggende bredbåndnett. I den utstrekning NGA-nett medfører en annen type nettarkitektur med bredbåndstjenester av en betydelig høyere kvalitet enn i dag samt at disse nettene kan yte tjenester som ikke støttes av dagens bredbåndnett, er det sannsynlig at det i framtiden vil oppstå markante forskjeller mellom områder som vil være dekket og områder som ikke vil være dekket av NGA-nett⁽⁶⁵⁾.
- 65) På det nåværende tidspunkt kan noen avanserte grunnleggende bredbåndnett (for eksempel ADSL 2+⁽⁶⁶⁾) til et visst punkt også støtte noen av de typer bredbåndstjenester som i nær framtid sannsynligvis vil bli tilbudt gjennom NGA-nett (f.eks. grunnleggende pakketjenester med tre deler, såkalt "triple play"). Det bør imidlertid, og uten at det berører innføringen av forhåndsregulering, legges merke til at det kan oppstå nye produkter eller tjenester som ikke er substituerbare fra verken etterspørselssidens eller tilbudssidens perspektiv, og som krever bredbåndshastigheter som er høyere enn den grunnleggende bredbåndsinfrastrukturens øvre fysiske grenser.
- 66) Ved vurderingen av statsstøtte til NGA-nett bør et område der det i dag ikke finnes slike nett, og der slike sannsynligvis ikke vil bli bygget av private investorer og være i full drift i nær framtid, anses som et "hvitt NGA"-område⁽⁶⁷⁾. I denne forbindelse menes med "nær framtid" en periode på tre år⁽⁶⁸⁾. Offentlige myndigheter bør under visse omstendigheter ha rett til å gripe inn for å løse problemer knyttet til sosial utjevning, regional utvikling eller markedssvikt når det kan påvises at private investorer ikke har til hensikt å bygge ut NGA-nett i løpet av de nærmeste tre år. Private investorers planlagte investeringer bør være i stand til å sikre at det i det minste vil skje betydelige framskritt med hensyn til dekning i løpet av denne treårsperioden, og at den planlagte investeringen deretter gjennomføres innen rimelig tid (avhengig av det enkelte områdes og prosjekts særtrekk). Det vil ikke være hensiktsmessig å anvende et lengre tidsperspektiv ettersom det kan medføre risiko for å skade interessene til regioner med dårlig dekning sammenlignet med andre deler av et land som har tilstrekkelig tilgang til et avansert bredbåndnett. Offentlige myndigheter kan kreve at det framlegges en forretningsplan, en detaljert tidsplan for utbyggingen og bevis på tilstrekkelig finansiering eller enhver annen type dokumentasjon som viser at de private nettoperatorenes planlagte investering er troverdig og gjennomførbar.

⁽⁶³⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 157/06 – Det forente kongerike, *South Yorkshire Digital Region Broadband Project*, kommisjonsbeslutning N 201/06 – Hellas, *Broadband access development in underserved territories*, og kommisjonsbeslutning N 131/05 – Det forente kongerike, *FibreSpeed Broadband Project Wales*, kommisjonsbeslutning N 284/05 – Irland, *Regional Broadband Programme: Metropolitan Area Networks ("MANs")*, phases II og III, kommisjonsbeslutning N 381/04 – Frankrike, *Projet de réseau de télécommunications haut débit des Pyrénées-Atlantiques*, kommisjonsbeslutning N 382/05 – Frankrike, *Mise en place d'une infrastructure haut débit sur le territoire de la région Limousin (DORSAL)*, kommisjonsbeslutning N 57/05 – Det forente kongerike, *Regional Innovative Broadband Support in Wales*, og kommisjonsbeslutning N 14/08 – Det forente kongerike, *Broadband in Scotland – Extending Broadband Reach*.

⁽⁶⁴⁾ Dette berører ikke en mulig anvendelse av kapitlet om nasjonal regionstøtte som nevnt ovenfor i nr. 31.

⁽⁶⁵⁾ Dersom forskjellene mellom et område som bare har internettilgang gjennom smalband (oppringing), og et område der det er bredbånd, i dag betyr at det første er et hvitt område, bør et område som mangler neste generasjons bredbåndsinfrastruktur, men som fortsatt har en grunnleggende bredbåndsinfrastruktur, også anses som et hvitt område.

⁽⁶⁶⁾ ADSL 2+ utvider grunnleggende ADSL-netts kapasitet til en største båndbredde på 24 Mbps.

⁽⁶⁷⁾ Et hvitt NGA-område kan være et område der det ikke finnes noen grunnleggende bredbåndsinfrastruktur (et tradisjonelt hvitt område), et område der det bare finnes én leverandør av grunnleggende bredbånd (dvs. et tradisjonelt grått område), eller et område med flere leverandører av grunnleggende bredbånd (dvs. et tradisjonelt svart område). Som angitt i avsnitt 3.4 gjelder ulike vilkår for forenligheten av statsstøtte til bredbåndsutbygging under disse ulike omstendighetene.

⁽⁶⁸⁾ Denne perioden ser ut til å tilsvare den gjennomsnittlige tiden det tar å bygge ut neste generasjons tilgangsnett som dekker en by. I denne forbindelse bør en operatør kunne vise at den i løpet av nærmeste treårsperiode vil ha foretatt de infrastrukturinvesteringer som kreves for at nettet innen den tid skal dekke en vesentlig del av territoriet og av den berørte befolkningen.

- 67) Tilsvarende bør et område anses som "NGA-grått" i tilfeller der det finnes bare ett NGA-nett, eller der bare ett NGA-nett skal bygges ut i løpet av de nærmeste tre år, og ingen operatør har planer om å bygge ut et NGA-nett i løpet av de nærmeste tre år⁽⁶⁹⁾. Ved vurderingen av om andre nettinvestorer kan bygge ut ytterligere NGA-nett i et gitt område, bør det tas hensyn til eventuelle eksisterende lovgivningsmessige tiltak som kan ha senket tersklene for utbygging av nett (tilgang til kabelkanaler, deling av infrastruktur osv.).
- 68) Dersom det finnes eller i løpet av de nærmeste tre år vil bli bygget flere enn ett NGA-nett i et gitt område, bør et slikt område i prinsippet anses som "NGA-svart"⁽⁷⁰⁾.

3.4 Vurderingen av forenlighet

- 69) Selv om NGA-nett kvalitativt sett er langt mer avanserte enn eksisterende tradisjonelle kopperbaserte bredbåndnett, vil Overvåkningsorganet, som nevnt i nr. 64 og 65, når den skal vurdere om statsstøtte til utbygging av et NGA-nett er forenlig med statsstøttereglene, også se nærmere på virkningene av slik støtte på eksisterende bredbåndnett i lys av den grad av substituerbarhet som for tiden synes å foreligge når det gjelder bredbåndstjenester som tilbys gjennom bredbåndnett og NGA-nett. Ved vurderingen av om statsstøtte til NGA-nett er forenlig med statsstøttereglene, vil Overvåkningsorganet dessuten anvende avveiningstesten (se nr. 33). Ved vurderingen av et meldt tiltaks forholdsmessighet vil Overvåkningsorganet særlig undersøke om vilkårene i nr. 49 er oppfylt (nærmere kartlegging og dekningsanalyse, offentlig anbud, beste økonomiske tilbud, teknologisk nøytralitet, bruk av eksisterende infrastruktur, obligatorisk åpen grossisttilgang, prisfastsetting på grunnlag av referansepriser og tilbakebetalingsklausul for å unngå overkompensering). Punktene nedenfor er imidlertid særlig relevante i forbindelse med vurderingen av NGA-nett.

3.4.1 Hvite NGA-områder: Støtte til utbygging av NGA-nett i områder med dårlig dekning

- 70) På samme måte som med grunnleggende bredbåndstjenester vil Overvåkningsorganet, forutsatt at EFTA-statene oppfyller en rekke vilkår (se nr. 49 og 69), anse tiltak som støtter utbygging av NGA-nett i områder der det i dag ikke finnes noen bredbåndsinfrastruktur, eller i områder der de nåværende bredbåndoperatørene ikke anser det lønnsomt å bygge ut NGA-nett, som forenlige med EØS-avtalens statsstøtteregler.
- 71) I hvite NGA-områder der det allerede finnes ett grunnleggende bredbåndnett (tradisjonelt grått område), kan støtte til NGA-nett tildeles forutsatt at den berørte EFTA-stat kan påvise i) at bredbåndstjenestene som ytes gjennom bredbåndnettet ikke er tilstrekkelig til å tilfredsstille behovene til innbyggerne og foretakene i det berørte området (idet det tas hensyn til en mulig framtidig oppgradering), og at ii) det ikke finnes noen mindre vridende midler (herunder forhåndsregulering) for å nå de fastsatte målene.

3.4.2 Grå NGA-områder: Behov for en nærmere analyse

- 72) I områder der én privat investor allerede har bygget ut et NGA-nett eller vil være i gang med å bygge det ut i løpet av de nærmeste tre år (se også nr. 66), og ingen andre private investorer har planer om å bygge ut et NGA-nett i samme periode, må Overvåkningsorganet foreta en nærmere analyse for å undersøke om statlig inngripen i slike områder kan anses som forenlig med statsstøttereglene. Statlig inngripen i slike områder kan nemlig fortrenge eksisterende investorer og vri konkurransen.
- 73) For at Overvåkningsorganet skal kunne fastslå forenlighet må EFTA-statene kunne påvise for det første at det eksisterende eller planlagte NGA-nettet ikke er eller vil være tilstrekkelig til å tilfredsstille behovene til innbyggere og foretak i de berørte områdene, og for det andre, at det ikke finnes mindre vridende midler (herunder forhåndsregulering) for å nå de fastsatte målene. I forbindelse med den nærmere vurderingen vil Overvåkningsorganet særlig vurdere
- om de allmenne markedsvilkårene ikke er tilstrekkelige, ved å undersøke blant annet det nåværende prisnivået for NGA-bredbånd, hvilken type tjenester som tilbys til privatpersoner og foretak, hvilke vilkår som gjelder for disse tjenestene og om det finnes eller sannsynligvis vil oppstå etterspørsel etter nye tjenester som ikke kan dekkes av det eksisterende NGA-nettet,
  - om tredjemenn ikke tilbys effektiv nettilgang, eller om tilgangsvilkårene ikke fører til effektiv konkurranse, dersom det ikke finnes forhåndsregulering pålagt av en nasjonal reguleringsmyndighet,
  - om allmenne adgangshindre utelukker andre NGA-nettinvestorers potensielle inntreden,
  - om det eksisterende NGA-nettet ble bygget på grunnlag av en privilegert bruk av/tilgang til kabelkanaler som ikke var tilgjengelige for eller ble delt med andre nettoperatører,
  - om de tiltak som er truffet eller pålagt av vedkommende nasjonale regulerings- eller konkurransemyndighet med hensyn til den eksisterende nettleverandøren, ikke har kunnet løse problemene.

⁽⁶⁹⁾ Et grått NGA-område kan være a) et område der det ikke finnes noen annen grunnleggende bredbåndsinfrastruktur ved siden av NGA-nettet, eller b) et område der det også finnes én eller flere leverandører av grunnleggende bredbånd (som kan anses som et tradisjonelt grått eller svart område). Som angitt i avsnitt 3.4 gjelder ulike vilkår for forenligheten av statsstøtte til bredbåndsutbygging under disse ulike omstendighetene.

⁽⁷⁰⁾ Et svart NGA-område kan også bestå av et område der det finnes én bredbåndleverandør (tradisjonelt grått område) eller flere bredbåndleverandører (tradisjonelt svart område). Som angitt nedenfor kreves ulike vilkår oppfylt for at statsstøtte til utvikling av bredbånd kan være forenlig under disse ulike omstendighetene.

3.4.3 Svarte NGA-områder: Ikke behov for statlig inngripen

- 74) I områder der det allerede finnes flere enn ett NGA-nett eller der private investorer kan være i gang med å bygge ut konkurrerende NGA-nett, vil Overvåkningsorganet anse at statsstøtte til et ytterligere offentlig finansiert, konkurrerende NGA-nett sannsynligvis vil medføre alvorlig konkurransevridning og være uforenlig med statsstøttereguleringene.

3.4.4 Det særskilte tilfellet med eksisterende svarte områder (grunnleggende bredbånd): Noen ytterligere beskyttelsestiltak

- 75) Overvåkningsorganet anser at tradisjonelt svarte områder, dvs. områder der nåværende bredbåndstjenester ytes av konkurrerende bredbåndsinfrastrukturer (xDSL og kabelnett), er områder der eksisterende nettoperatører bør ha insitamentene til å oppgradere sine nåværende tradisjonelle bredbåndsnett til svært raske NGA-nett som de kan overføre sine nåværende kunder til. I slike områder skal i prinsippet ingen ytterligere statlig inngripen være nødvendig.
- 76) En EFTA-stat kan imidlertid avvise et slikt argument ved å vise at eksisterende operatører av grunnleggende bredbånd ikke planlegger å investere i NGA-nett i løpet av de nærmeste tre år, ved for eksempel å påvise at det ikke finnes et tilfredsstillende historisk mønster for investeringene som er foretatt av nåværende nettinvestorer de seneste år med sikte på å oppgradere bredbåndsinfrastrukturen for å levere høyere hastigheter som svar på brukernes krav. I slike tilfeller skal statsstøtte til utbygging av NGA-nett omfattes av den nærmere analysen nevnt i nr. 73 og oppfylle vilkårene som drøftes nærmere i avsnitt 3.4.5.

3.4.5 Utforming av tiltaket og behovet for å begrense konkurransevridning

- 77) I likhet med de prinsipper som følges når det gjelder grunnleggende bredbåndsutbygging, kan statsstøtte som begunstiger utbygging av NGA-nett utgjøre et egnet og berettiget middel, forutsatt at en rekke grunnleggende vilkår er oppfylt. Med unntak for hvite NGA-områder som også er hvite områder i forbindelse med grunnleggende bredbånd (der ytterligere krav ikke er nødvendig), anser Overvåkningsorganet at i tillegg til beskyttelsestiltakene angitt i avsnitt 2.3.3, og særlig i nr. 49 (nærmere kartlegging og dekningsanalyse, offentlig anbud, beste økonomiske tilbud, teknologisk nøytralitet, bruk av eksisterende infrastruktur, obligatorisk åpen grossisttilgang, prisfastsetting på grunnlag av referansepriser og tilbakebetalingsklausul for å unngå overkompensering), må også følgende vilkår være oppfylt:
- For å motta statsstøtte skal støttemottakeren til gjengjeld gi tredjeparter effektiv grossisttilgang i minst sju år. Tilgangsforsiklingen bør særlig også omfatte retten til å bruke kabelkanaler eller koplingsnett for å gi tredjeparter tilgang til den passive infrastrukturen, og ikke bare den aktive. Dette berører ikke lignende foreskrevne forpliktelser som kan pålegges av den nasjonale reguleringsmyndighet i det særskilte berørte marked for å skape effektiv konkurranse, eller tiltak vedtatt etter at nevnte periode utløper⁽⁷¹⁾. En forpliktelse til åpen tilgang ("open access") er desto mer avgjørende for å løse problemet med hensyn til midlertidig substitusjon mellom tjenestene som tilbys av eksisterende ADSL-operatører og tjenestene som tilbys av framtidige operatører av NGA-nett. En forpliktelse til åpen tilgang vil sikre at ADSL-operatører kan overføre sine kunder til et NGA-nett så snart et subsidiert nett er på plass, og at de dermed kan begynne å planlegge sine egne framtidige investeringer uten å bli rammet av noen reell konkurransemessig ulempe.
  - Når EFTA-statene fastsetter vilkårene for grossisttilgang til nett, bør de rådføre seg med den relevante nasjonale reguleringsmyndighet. De nasjonale reguleringsmyndigheter forventes i fremtiden å fortsette enten med forhåndsregulering eller med å nøye overvåke konkurransevilkårene i hele bredbåndsmarkedet og å pålegge, der det er hensiktsmessig, de nødvendige tiltak som er fastsatt i gjeldende rammeregler. Ved å kreve at tilgangsvilkårene skal godkjennes eller fastsettes av den nasjonale reguleringsmyndighet i henhold til gjeldende EØS-regler, vil EFTA-statene sikre at de tilgangsvilkår som gjelder på alle de bredbåndsmarkeder som den nasjonale reguleringsmyndighet har identifisert, i høy grad ligner hverandre selv om de ikke er helt ensartede.
  - Uansett hvilken type NGA-nettarkitektur som mottar statsstøtte, bør den støtte effektiv og full tilgang til aksesslinjen og oppfylle kravene for levering av alle typer nettilgang som operatører måtte ønske (herunder, men ikke begrenset til tilgang til kabelkanaler, fibrer og bitstrøm). I denne forbindelse bør det påpekes at en multifiberarkitektur gjør det mulig at de som søker tilgang, helt uavhengig kan tilby høyhastighetsbredbånd, og derfor kan fremme en bærekraftig konkurranse på lang sikt. Dessuten støtter utbyggingen av NGA-nett basert på multifiberarkitektur både "punkt-til-punkt"- og "punkt-til-multipunkt"-strukturer, og er derfor teknologinøytral.

⁽⁷¹⁾ I denne forbindelse bør det tas i betraktning om de særlige markedsvilkår som i første omgang berettiget tildelingen av støtte til operatøren av den berørte infrastrukturen, fortsatt foreligger.

4. Sluttbestemmelser

- 78) Dette kapittel får anvendelse fra den første dag etter at det vedtas.
- 79) Overvåkningsorganet vil gjennomgå dette kapittel i tråd med framtidige revisjoner av den tilsvarende meldingen fra Kommissjonen – Fellesskapsretningslinjer for anvendelse av statsstøtteregele i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett.

EF-ORGANER

KOMMISJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning

2011/EØS/66/02

(Sak COMP/M.6381 – Google/Motorola Mobility)

1. Kommisjonen mottok 25. november 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det amerikanske foretaket Google Inc. ("Google") ved kjøp av aksjer alene overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det amerikanske foretaket Motorola Mobility Holdings, Inc.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - Google: leverer søke- og reklametjenester på Internett samt en rekke andre netjtjenester og programvareprodukter, blant annet den mobile programvareplattformen Android med åpen kildekode
  - Motorola Mobility: leverer mobiltelefoner, digital-tv-bokser, videoløsninger for alle ledd og bredbåndsløsninger over kabel
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 356 av 6.12.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6381 – Google/Motorola Mobility, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/66/03****(Sak COMP/M.6402 – Rewe/SAG/JV)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommissjonen mottok 28. november 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der de østerrikske foretakene Rewe International Dienstleistungsgesellschaft m.b.h. ("Rewe"), et datterselskap av Rewe International AG, og Salzburg AG für Energie, Verkehr und Telekommunikation ("SAG") i fellesskap overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over et nystiftet fellesforetak ("JV").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - Rewe: engros- og detaljhandel med næringsmidler, apoteker, reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet
  - SAG: elektrisk kraft, gass, fjernvarme, vann, transport, telekommunikasjon, kabel-tv, Internett og telefoni i Salzburg-regionen
  - JV: utleie av elbiler i Salzburg
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter fusjonsforordningen⁽²⁾.
4. Kommissjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 356 av 6.12.2011. Merknadene sendes til Kommissjonen, med referanse COMP/M.6402 – Rewe/SAG/JV, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32 ("Melding om behandling etter forenklet framgangsmåte")

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6421 – Daimler/Europcar/car2go Europe JV)
Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte

2011/EØS/66/04

1. Kommisjonen mottok 25. november 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene Europcar Groupe S.A. ("Europcar", Frankrike), som tilhører Eurazeo S.A. (Frankrike), og car2go GmbH ("car2go", Tyskland), datterselskap av Daimler AG ("Daimler", Tyskland), i fellesskap overtar kontroll over car2go Europe GmbH ("car2go Europe", Tyskland) ved kjøp av aksjer i et nystiftet fellesforetak.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - Europcar: bilutleietjenester i flere EØS-stater og på verdensbasis. Europcar tilhører Eurazeo, et børsnotert fransk investeringsfirma som investerer i foretak med virksomhet innenfor en rekke sektorer, for eksempel hoteller, tekstilutleie og fast eiendom.
  - car2go: etablert for å utføre et prøveprosjekt innenfor markedet for kortidsbilutleie, og for deretter å rulle ut virksomhet over hele verden på Daimlers vegne. Daimler er en produsent av biler og nyttekjøretøyer med virksomhet over hele verden.
  - car2go Europe: kortidsbilutleie i flere byer og storbyregioner i EØS.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter fusjonsforordningen⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 357 av 7.12.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6421 – Daimler/Europcar/car2go Europe JV, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32 ("Melding om behandling etter forenklet framgangsmåte")

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6319 – Triton/Europart)**

2011/EØS/66/05

Kommisjonen vedtok 30. september 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 320116319. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6323 – Tech Data Europe/MuM VAD Business)**

2011/EØS/66/06

Kommisjonen vedtok 27. oktober 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 320116323. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6331 – KKR/Silver Lake/Go Daddy Group)**

2011/EØS/66/07

Kommisjonen vedtok 12. oktober 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 320116331. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

2011/EØS/66/08

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6348 – Arla Foods/Allgäuand)**

Kommisjonen vedtok 7. november 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6348. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6361 – ZF/Hansen)

2011/EØS/66/09

Kommisjonen vedtok 30. september 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6361. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6378 – C1000/SDB Supermarket)

2011/EØS/66/10

Kommisjonen vedtok 24. november 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6378. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6383 – Cargill/KoroFrance)**

2011/EØS/66/11

Kommisjonen vedtok 16. november 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6383. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6388 – Ecolab/Nalco Holding Company)**

2011/EØS/66/12

Kommisjonen vedtok 8. november 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6388. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6394 – Gilde/Eismann)**

2011/EØS/66/13

Kommisjonen vedtok 28. november 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6394. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6395 – Etex/Lafarge Gypsum Assets)**

2011/EØS/66/14

Kommisjonen vedtok 27. oktober 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6395. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6404 – Hochtief Solutions/Ventizz/JV)**

2011/EØS/66/15

Kommisjonen vedtok 24. november 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6404. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6420 – Dong Energy/Shell Gas Direct)**

2011/EØS/66/16

Kommisjonen vedtok 1. desember 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6420. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6423 – Carlyle/H&F/Pharmaceutical Product Development)

2011/EØS/66/17

Kommisjonen vedtok 25. november 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6423. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).